

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ФАКУЛЬТЕТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ, ПСИХОЛОГІЇ
І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

з теми: **«ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ
ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ІЗ ЗАДОВОЛЕНІСТЮ ШЛЮБНИМИ
СТОСУНКАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»**

Виконала: студентка 2 курсу
Ps2-M24z групи
спеціальності 053 Психологія
(заочна форма навчання)
Заборна Тетяна Юріївна

Керівник:
Онуфрієва Ліана Анатоліївна,
доктор психологічних наук,
професор, професор кафедри
загальної та практичної психології

Рецензент:
Михальська Світлана Анатоліївна,
доктор психологічних наук,
професор, завідувач кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти

Кам'янець-Подільський – 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. СПЕЦИФІКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТИПІВ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ІЗ ЗАДОВОЛЕНІСТЮ ШЛЮБНИМИ СТОСУНКАМИ: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	9
1.1. Концептуальні засади теорії прив'язаності у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників	9
1.2. Роль прив'язаності у формуванні задоволеності шлюбними стосунками	15
Висновки до першого розділу	30
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ ТИПІВ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ІЗ РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНOSTІ ШЛЮБНИМИ СТОСУНКАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ ...	32
2.1. Методологічне обґрунтування висунутих гіпотез	32
2.2. Обґрунтування вибору психодіагностичних методик для дослідження зв'язку типу прив'язаності та задоволеності шлюбом в умовах війни.....	36
Висновок до другого розділу	41
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТИПУ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ТА ЗАДОВОЛЕНOSTІ ШЛЮБНИМИ СТОСУНКАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	43
3.1. Мета, завдання та організація емпіричного дослідження.....	43
3.2. Результати, аналіз і тлумачення даних емпіричного дослідження	48
3.3 Рекомендації для подружніх пар.....	64
Висновки до третього розділу	66
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність дослідження. Подружні взаємини належать до найскладніших і водночас найважливіших форм міжособистісної взаємодії, оскільки вони потребують від партнерів глибокого розуміння, підтримки та емоційної чуйності. Одним із ключових чинників, що визначає якість цих стосунків, є сформований тип прив'язаності, який посідає важливе місце у сучасних психологічних дослідженнях.

Засновниками теорії прив'язаності вважаються Дж. Боулбі та М. Ейнсворт, які описали різновиди прив'язаності та показали залежність між її типом і дитячим досвідом. Згодом С. Хазан і Ф. Шейвер адаптували цю концепцію до дослідження дорослих у романтичних стосунках. Вони виокремили чотири основні типи прив'язаності: надійний (безпечний) та три ненадійні – тривожно-амбівалентний, уникаючий і дезорганізований.

Результати їхніх праць засвідчили, що кожен тип прив'язаності впливає на почуття безпеки, рівень довіри та емоційну близькість між партнерами. Саме емоційна близькість сприяє розвитку взаємоповаги, полегшує подолання конфліктів і підсилює відчуття стабільності у стосунках.

Досвід дитинства формує базові моделі сприйняття партнерів, визначає рівень довіри до інших і способи побудови близьких зв'язків. Дослідження показують, що люди з надійним типом прив'язаності більш упевнені в собі, відчують довіру до оточення, легше встановлюють контакти та демонструють відкритість у спілкуванні. Натомість особи з ненадійними типами прив'язаності часто схильні до замкнутості, емоційного відчуження та егоцентризму у стосунках.

Тип прив'язаності супроводжує людину протягом усього життя та визначає її здатність створювати близькі взаємини, довіряти іншим і вільно виражати почуття. Відтак він виступає фундаментом гармонійних і задовольняючих стосунків.

Вивчення взаємозв'язку між типами прив'язаності та задоволеністю шлюбом є актуальним завданням сучасної психології. Такі дослідження дають

змогу виявити ризики, пов'язані з ненадійними типами прив'язаності, зрозуміти механізми емоційної дисгармонії та запропонувати шляхи зміцнення подружніх стосунків.

Попри значний науковий доробок Дж. Боулбі, М. Ейнсворт, С. Хазан і Ф. Шейвер, проблема залишається відкритою. Особливо актуальним є питання, як різні типи прив'язаності впливають на задоволеність шлюбом у контексті соціальної нестабільності, війни та кризових ситуацій. Вивчення того, як прив'язаність проявляється за стресу, допоможе глибше зрозуміти динаміку сімейних відносин і потребує подальших емпіричних досліджень.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично перевірити взаємозв'язок між типом прив'язаності та рівнем задоволеності шлюбними стосунками.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукові підходи до розуміння прив'язаності та подружніх стосунків, здійснити їх теоретичне узагальнення.
2. Відібрати та обґрунтувати психодіагностичні методики, придатні для вивчення взаємозв'язку між прив'язаністю та задоволеністю шлюбом.
3. Емпірично перевірити залежність між типом прив'язаності та рівнем задоволеності шлюбними відносинами.

Об'єкт дослідження: задоволеність шлюбними відносинами.

Предмет дослідження: особливості взаємозв'язку між типами прив'язаності та задоволеністю шлюбом в умовах війни.

Концептуальна гіпотеза дослідження: існує статистично значущий зв'язок між типом прив'язаності та рівнем задоволеності шлюбними взаєминами.

Емпіричні гіпотези:

1. Високий рівень ревностів пов'язаний із низьким рівнем взаєморозуміння у шлюбі.
2. Чим вищий рівень довіри між партнерами, тим вищою є

задоволеність шлюбом.

3. Особи з тривожним або унікаючим типом прив'язаності частіше стикаються з труднощами у розумінні свого партнера.
4. Партнери з безпечним типом прив'язаності демонструють більшу задоволеність шлюбом, ніж ті, кому властивий унікаючий тип.
5. Люди з тривожним і унікаючим типами прив'язаності характеризуються нижчим рівнем задоволеності шлюбними стосунками.
6. Особи з надійним типом прив'язаності виявляють більше взаємної поваги у стосунках, ніж партнери з тривожним типом прив'язаності.

Теоретико-методологічна база дослідження. Аналіз взаємозв'язку між типом прив'язаності та рівнем задоволеності у стосунках спирається на наукові й емпіричні положення провідних дослідників у сфері міжособистісної взаємодії та психології. Вагомий внесок у становлення теорії прив'язаності зробили Дж. Боулбі та М. Ейнсворт, які вивчали взаємини між матір'ю та дитиною і довели вплив раннього досвіду на розвиток особистості. Подальший розвиток концепції дорослої прив'язаності здійснили К. Бартолом'ю, Л. Горовіц, С. Хазан і Ф. Шейвер, запропонувавши чотиривимірну модель прив'язаності та розглянувши її у контексті романтичних відносин. У межах цього дослідження акцент зроблено на вивченні особливостей подружніх стосунків. Питання сімейної взаємодії та задоволеності шлюбом досліджували С.І. Голод, О.А. Столярчук, В.А. Сисенко, Т.В. Андрєєва та Т.А. Гурко, які визначили вплив різних чинників на гармонійність подружніх відносин. Проблематику довіри у стосунках розробляли такі вчені, як Г. Олпорт, Е. Еріксон і Т. Скрипкіна.

Методи дослідження. Для реалізації мети й завдань роботи використано низку методів дослідження. Теоретичні методи передбачали аналіз, узагальнення та систематизацію наукових джерел, що стосуються теорії прив'язаності та задоволеності шлюбом. Серед емпіричних методів застосовано опитування. Для кількісного аналізу результатів використано

математико-статистичні методи, зокрема критерій Мана-Уїтні та коефіцієнт рангової кореляції Спірмена.

Відповідно до обґрунтованих теоретичних положень були використані такі **психодіагностичні методики**:

1. Методика «Самооцінка генералізованого типу прив'язаності» (Bartholomew, 1991) у перекладі та адаптації М. Казанжи й Ю. Вторнікової.
2. Опитувальник «Мульти-опитувач виміру романтичної прив'язаності у дорослих» (Multi-Item Measure of Adult Romantic Attachment, Brennan) у версії Т.Л. Крюкової та О.А. Єкимчик.
3. Опитувальник «Досвід близьких стосунків» (Brennan, 1998) у перекладі М. Казанжи та Ю. Вторнікової.
4. «Тест-опитувальник задоволеності шлюбом» авторів В.В. Століна, Т.Л. Романової та Г.П. Бутенко.
5. Опитувальник рівня задоволеності шлюбом, розроблений Ю.Є. Альошиним, Л.Я. Гозманом і Е.М. Дубовською (1987).
6. Опитувальник РЕА (розуміння, емоційне тяжіння, авторитетність) А.М. Волкової в модифікації В.І. Слепкової.

База дослідження. Емпіричне вивчення проводилося у місті Хмельницькому протягом 2025 року. У дослідженні взяли участь 62 респонденти, що становили 31 подружню пару. До першої групи належали 31 жінка, до другої – 31 чоловік віком від 19 до 53 років.

Теоретична цінність дослідження полягає у тому, що вперше було визначено особливості взаємозв'язку між типом прив'язаності та задоволеністю шлюбом в умовах воєнного часу. Результати показали, що війна суттєво впливає на прояви прив'язаності, змінюючи поведінкові та емоційні реакції партнерів. Вперше доведено, що стрес, спричинений воєнними подіями, активує механізми прив'язаності та визначає способи подолання кризових станів, що, у свою чергу, позначається на рівні взаєморозуміння, підтримки та здатності до конструктивного вирішення

конфліктів у парі. Це дозволило теоретично розширити уявлення про прояви різних типів прив'язаності у стресових умовах і підтвердити емпіричний зв'язок між задоволеністю шлюбом і стилем прив'язаності в контексті війни.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання їх у програмах психологічного супроводу сімей, які пережили травматичний досвід війни. Отримані дані можуть бути застосовані у роботі соціальних служб, у навчальних курсах із сімейної психології та в практиці консультантів і психотерапевтів, що працюють із подружніми парами.

Апробація та впровадження результатів. Результати проведеного дослідження доповідалися здобувачем та отримали схвалення на таких міжнародних конференціях: на X Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи» на пошану професора А.І. Шинкарюка (29 жовтня 2024 р., м. Кам'янець-Подільський), XI Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми експериментальної психології: досвід та перспективи» на пошану професора А.І. Шинкарюка (27 жовтня 2025 р., м. Кам'янець-Подільський), на X Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців» (Кам'янець-Подільський, 19 листопада 2024 р.), на XI Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної психології: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень молодих науковців» (Кам'янець-Подільський, 17 листопада 2025 р.), на X Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості на європейському просторі» (Кам'янець-Подільський, 18 лютого 2025 р.), на XVII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» (Кам'янець-Подільський, 23 квітня 2025 р.), на The IX International scientific and practical conference «The use of modern technologies in higher education institutions», October 27-29, 2025, Rotterdam, Netherlands, на The XI International scientific and practical conference «*World trends in the development of modern*

scientific trends», 10-12 листопада 2025 р., Мюнхен, Німеччина та знайшли своє відображення у 2 закордонних публікаціях здобувача.

Публікації:

1) Заборна Т.Ю., Онуфрієва Л.А. Значення ролі прив'язаності у задоволеності шлюбними відносинами. *The use of modern technologies in higher education institutions* : Abstracts of IX International scientific and practical conference, October 27-29, 2025, Rotterdam, Netherlands, 171 p. С. 112–117.

ISBN – 979-8-90070-297-1

URL: <https://eu-conf.com/en/events/the-use-of-modern-technologies-in-highereducation-institutions/>

2) Заборна Т.Ю., Онуфрієва Л.А. Значення стилю прив'язаності для підтримки та покращення подружніх стосунків. *World trends in the development of modern scientific trends* : Abstracts of XI International scientific and practical conference «World trends in the development of modern scientific trends», November 10-12, 2025, Munich, Germany, 231 p. / С. 172–178.

ISBN – 979-8-90070-295-7

URL: <https://eu-conf.com/en/events/world-trends-in-the-development-of-modernscientific-trends/>

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота містить таблиці, рисунки, додатки.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено узагальнення теоретичних підходів до вивчення типів прив'язаності та їхнього впливу на рівень задоволеності шлюбними стосунками, а також систематизовано наукові погляди з окресленої проблематики. На основі аналізу теоретичних положень і результатів емпіричного дослідження сформульовано такі основні положення:

Типи прив'язаності як чинник сприйняття партнера та якості стосунків. Тип прив'язаності безпосередньо впливає на те, як людина розуміє свого партнера, оцінює його поведінку, емоції, наміри, а також визначає рівень довіри, поваги та задоволеності від взаємин. Дитячий досвід стосунків із фігурою прив'язаності формує базову модель емоційної близькості у дорослому житті. Так, надійний тип прив'язаності сприяє стабільним і гармонійним подружнім взаєминам, оскільки базується на довірі та впевненості у партнері. Особи з тривожним типом мають схильність до ревностів, страху відкидання та надмірної потреби у підтвердженні любові, тоді як унікаючий і дезорганізований типи характеризуються емоційною дистанцією, непослідовністю у поведінці та труднощами у встановленні довіри.

Роль прив'язаності у формуванні психологічного благополуччя.

Прив'язаність є основою відчуття безпеки, підтримки та комфорту у близьких взаєминах, забезпечує стабільність емоційної сфери, соціальну адаптацію та загальне психологічне благополуччя людини.

Значення типів прив'язаності у регуляції емоцій та подоланні кризових ситуацій. Теоретичний аналіз показав, що тип прив'язаності визначає рівень здатності людини регулювати власні емоції у стресових або травматичних обставинах. Особи з надійним типом, які вміють довіряти й відчують підтримку з боку партнера, мають нижчий рівень тривоги та краще долають стрес. Натомість ненадійні типи пов'язані з труднощами у зверненні по допомогу, схильністю до емоційної ізоляції, що може викликати відчуття самотності, неефективність у подоланні труднощів і проблеми у взаєминах. У

період війни це проявляється особливо яскраво: партнери з надійним типом відчують більше захисту, підтримки та емоційного комфорту, що сприяє гармонії у подружньому житті.

Методологічні особливості емпіричної перевірки. Для реалізації дослідження застосовано якісні та кількісні методи збору інформації. Використано валідні психодіагностичні методики для оцінювання типів прив'язаності й задоволеності шлюбом, що дозволило всебічно розглянути чинники гармонійності стосунків (зокрема, рівень взаєморозуміння, емоційне тяжіння та повагу). Статистичну обробку здійснено за допомогою описової статистики, перевірки нормальності розподілу за критерієм Колмогорова–Смірнова, аналізу відмінностей за критерієм Манна-Уїтні та кореляційного аналізу Спірмена.

Результати дослідження виявили тісний зв'язок між надійним типом прив'язаності та рівнем поваги, розуміння і емоційної близькості у стосунках. Особи з безпечним типом виявляють більшу здатність до довіри, відкритості, стабільності й позитивного ставлення до партнера. Було встановлено, що ревності знижують рівень взаєморозуміння та гармонійність у подружжі, тоді як довіра прямо пов'язана із задоволеністю шлюбом.

За результатами критерію Манна-Уїтні підтверджено значущі відмінності між надійним і ненадійними типами прив'язаності: представники першої групи мають вищі показники задоволеності, ніж особи з тривожним, уникаючим або дезорганізованим стилями. Крім того, було виявлено відмінності між ненадійними типами прив'язаності за показниками емоційного тяжіння та авторитетності, що відображає різницю у ставленні до партнера, сприйнятті взаємодії та рівні поваги.

Подальші напрями дослідження доцільно спрямувати на аналіз взаємозв'язку типів прив'язаності та задоволеності шлюбом у різних вікових категоріях і з урахуванням тривалості подружніх відносин. Такий підхід дасть змогу глибше зрозуміти динаміку міжособистісних процесів і механізми стабільності у шлюбній системі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. Київ: МАУП, 2001. С. 96.
2. Балецька Л.М. Особливості дослідження феномену прив'язаності батьків та дітей. *Наукові записки національного університету "острозька академія". серія : психологія.* 2016. № 3. С. 18–26.
3. Блохіна І. Психологічні передумови створення довірливих взаємин у контексті спілкування. *Восьмі Сіверянські соціально-психологічні читання: Матеріали Всеукр. наук. конф., м. Чернігів, 6 груд. 2017 р.* 2018. С. 3–7.
4. Балакірева М.О. Про становище сімей в Україні : доповідь за підсумками: навч. посібник. Київ : Знання Прес, 2000, 211 с.
5. Білоножко Є.П. Шлюбно-родинні взаємини як об'єкт філософського осмислення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03. К., 2010. 218 с.
6. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. Київ : МАУП, 2001, С. 17.
7. Бріш К.Г. Розлади прив'язаності: від теорії до терапії : посібник. Львів, 2012. 314 с.
8. Васищев В.С. Психологія подружніх взаємин: теоретикометодологічні підходи до дослідження. *Вісник Національного університету оборони України.* 5 (24). 2011. С. 93-98.
9. Вірна Ж П. Адаптаційний профіль задоволеності життям особистості. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології».* 2013. № 2. С.20-25.
10. Волошок О.В. Соціально-психологічні чинники задоволеності шлюбом осіб періоду ранньої дорослості. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* Серія Психологічні науки. Випуск 3. 2019. С. 122-128.
11. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: навчальний посібник. Київ : Академія, 2004. 308 с.

12. Головнева І.В. Зміна традиційних внутрішньо-сімейних ролей: нові моделі поведінки та конфлікти. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 4. С.12–16.
13. Волошок О.В. Соціально-психологічні чинники задоволеності шлюбом осіб періоду ранньої дорослості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки*. 2019. № 3. С. 122–128.
14. Галушко С.М. "Прив'язаність" як науковий психологічний термін та особистісна характеристика. *Проблеми сучасної психології*. 2019. № 2. С. 21–28.
15. Ганошина А.І. Прив'язаність до батьків як чинник подружніх стосунків. Актуальні проблеми особистісного зростання. (*Збірник наукових праць*). 2019. С. 221–224.
16. Дем'яненко Б.Т., Бойко Н.В., Качур Л.Ю. Порушення прихильності і механізми формування емоційних і поведінкових проблем в теорії та практиці психотерапевтичної допомоги. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П.Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2017. № 33. С. 141–148.
17. Зверева І.Д., Кияниця З.П., Кузьмінський В.О., Петрович Ж.В. Оцінка потреб дитини та її сім'ї : від теорії до практики: Навч. посіб.: у 2-х част. Київ : «Кожній дитині», 2010. Част. 1. 224 с.
18. Кучманич І.М., Санько К.О. Особливості взаємозв'язку типу прив'язаності та взаємостосунків у подружній підсистемі. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : психологічні науки*. 2013. Т. 2, № 11. С. 167–170.
19. Іващенко А.С. Психологічні чинники міжособистісних стосунків у молодих подружніх парах. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. № 5. С. 1-12.

20. Клюко Л. Теоретико-методологічний аналіз феномену задоволеності якістю життя як умови розвитку професійної якості особистості. *Психологічні перспективи*. Вип. 32. 2018. С. 135-148.
21. Кляпець О.Я. постановка життєвого завдання як чинник подолання сімейної кризи. *Соціальна психологія*. 2008. № 6. С. 17.
22. Корнюх А.О. «Задоволеність подружнім життям» та його сутнісні характеристики. *Збірник наукових праць. Психологічні науки*. Том 2. Випуск 9. С. 135-139.
23. Котлова Л.О., Саух І.Д. Психологічні чинники задоволеності шлюбом на різних етапах подружнього життя. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Психологічні науки». 2019. Випуск 1. С. 223–228.
24. Котлова Л.О. Сімейні труднощі на різних етапах життєвого циклу сім'ї. Publishing Center of the European Association of pedagogues and psychologists «Science», Prague. 2014. Vol. 2. P. 176-182.
25. Крива Н.Л. Проблема довіри в сучасній психології. *Теорія і практика сучасної психології*, 2018. №5. С. 128–132.
26. Крижановська З.Ю. Надійний тип прив'язаності як основа розвитку психічного здоров'я дитини. *Сучасні психологічні тенденції підтримки та відновлення психічного здоров'я особистості: теорія та практика: тези доп. II міжнарод. міждисциплінар. конф., м. Харків, 24–25 верес. 2021 р. Харків, 2021. С. 52–54.*
27. Крижановська З.Ю., Філюк Б. Експериментальне вивчення ролі стилю прив'язаності для романтичних взаємин. *Науковий вісник ужгородського національного університету*. Серія: психологія. 2022. № 3. С. 20–25.
28. Крижановська З., Бабак К. Роль типу прив'язаності в сприйманні романтичних взаємин чоловіків та жінок. *Психологічні перспективи*. Луцьк, Вип. 39, 2022. С. 230–240.

29. Казанжи М., Вторнікова Ю. Україномовна адаптація комплексу методик діагностики прив'язаності особистості. *Наука і освіта : наук.-практ. журнал*. 2022. № 4. С. 41–48.
30. Лисенко Л.М. Психологічні чинники задоволеності стосунками в подружніх парах. *Теорія і практика сучасної психології : зб. наук. пр.* 2018. № 5. С. 73–77.
31. Лобода Д.В. Види прив'язаності та її функції в осіб дорослого віку. *Соціально-психологічні технології розвитку особистості : зб. наук пр. за матеріалами VIII Усеукр. науково-практ. конф. молодих вчен., аспірантів та студентів «Соц.-психол. технології розвитку особистості», м. Херсон, 7 квіт. 2023 р. ред.: І.Р. Крупник та ін. Херсон, Івано-Франківськ, 2023. С. 245–248.*
32. Литвинова Н.А. Формування прив'язаності та її роль як вітальної потреби. *Вісник луганського національного університету імені тараса шевченка : педагогічні науки*. 2021. № 1(339). С. 36–44.
33. Максимова Н.Ю. Сімейне консультування : навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 304 с.
34. Мороз Р.А. Моделі шлюбно-сімейних відносин. *Психологічна газета*. 2004. № 1. С. 8-11.
35. Мушкевич М.І. Психологічні особливості впливу батьківської сім'ї на молоде подружжя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07. Рівне, 2002. 20 с.
36. Лисенко Л.М. Психологічні чинники задоволеності стосунками в подружніх парах. *Теорія і практика сучасної психології : зб. наук. пр.* 2018. № 5. С. 73–77.
37. Особистісне зростання: теорія і практика. *Збірник наукових праць : за матеріалами IV Міжнар. науково-практ. інтернет-конф., м. Житомир, 21 квіт. 2020 р. / ред.: Л.П. Журавльова, Г.В. Пирог, Т.М. Шапран. Житомир,. С. 280.*

38. Омельченко Я.М. Значення типу реагування на стрес значимих дорослих у процесі формування стресостійкості особистості. *Psychological journal*. 2019. № 5(12). С. 169–181.
39. Петухова І., Заушнікова М., Каськов І. Психологічне благополуччя особистості в умовах війни. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. № 73(3). С. 124–129.
40. Пілецька О., Крижановська З. Психоаналітичні погляди на романтичні взаємини в контексті теорії прив'язаності. *Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології* : матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф., м. Луцьк., 30 верес. 2023 р. С. 91-93.
41. Пілецький В. Соціально-психологічне розуміння суб'єктивного благополуччя особистості в шлюбі. *Збірник наукових праць: психологія*. Випуск 21. С. 112-119.
42. Слепкова В.І. Психологічна діагностика сімейних відносин. Мозир : Сприяння. 2006. 195 с.
43. Ткачова В.О. Стан і перспективи розвитку сім'ї в сучасному українському суспільстві (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03. Одеса, 2008. 20 с.
44. Підчасов Є.В., Галушко С.М. Термінологічний аналіз поняття «прив'язаність» як соціально-психологічної категорії. *Харківський осінній марафон психотехнологій* : матеріали наук.-практ. конф. (кат. психотехнологій ; тези доп.), м. Харків, 27 жовт. 2018 р. Харків, 2018. С. 246–250.
45. Сова М., Деніжна С. О. Психологія сім'ї: навчальний посібник. Київ : центр НУБіП України, 2014. 212 с.
46. Слюсар Л.І. Українська родина в умовах війни. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. №52 (2). С. 3–20.
47. Самошкіна Л.М., Алексєєва Г С. Характер зв'язку прив'язаності до матері в дитинстві з переживанням дорослою людиною благополуччя у власній

- родині. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Психологія»*. 2015. Вип. 21. С. 104–112.
48. Скорик О.Д. Вплив раннього досвіду відносин прив'язаності з матір'ю на формування особистості та особливості будування соціальних відносин дорослою людиною. *Науковий журнал «ЛЮГОΣ. Мистецтво наукової думки»*. 2019. № 2.
 49. Столярчук О.А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. Кременчук: ПП Щербатих О В., 2015. 136 с.
 50. Ткаченко Н В. Специфіка зв'язку типу прив'язаності зі співзалежністю у осіб зрілого віку. *Scientific Collection «InterConf»*. 2022. № 136. С. 17–222.
 51. Федоренко Р.П. Психологія сім'ї: навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. С. 364.
 52. Федоренко Р.П. Психологія молодшої сім'ї і сімейна криза: *монографія*. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 168 с.
 53. Хлопоніна Н.Є. Вплив рольових очікувань подружжя на характер сімейного спілкування: автореферат канд. психол. наук. Інститут соціальної та політичної психології АПН України. Київ, 2007. 25 с.
 54. Хлопоніна Н.Є. Статеворольові стереотипи як соціальнопсихологічні детермінанти становлення особистості. *Зб. наукових праць інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. Максименка С.Д.* Київ : 2003, т.5, ч.5. С. 290-293.
 55. Цьомик Х.Б. Рівень довіри як конструкту емоційно-почуттєвого параметру емоційної значущості подружніх взаємин у циклі сімейного життя. *Науковий вісник ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2023. № 3. С. 95–98.
 56. Чайка Г.В. Прив'язаність особистості до інших людей фактори, які впливають на неї. *Психологічний часопис*. ред.: С. Д. Максименка. Київ. 2021. Т. 7, № 4.

57. Чайка Г В. Довіра як ключовий компонент психічного здоров'я. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Психологія»*. 2022, Т. 33 (72), № 1. С. 31–36.
58. Чайка Г.В. Особистісна автономія та прив'язаність до інших у дорослому віці (за матеріалами зарубіжних дослідників). Актуальні проблеми психології. *Збірник наукових праць інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2019. Т. 6, № 19. С. 484–500.
59. Чудак Б., Крижановська З. Психоаналітичний підхід щодо вивчення впливу типу прив'язаності до партнера на якість романтичних взаємин : *Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології* : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. інтернет- конф., м. Луцьк, 15 трав. 2022 р. ред.: Я.О. Гошовського та ін. Луцьк. С. 93–95.
60. Чуйко Г В., Чаплак Я.В. Міжособистісна довіра як передумова партнерських стосунків між людьми. *Психологічний часопис*. за ред. С.Д. Максименка. Київ : Інститут психології ім. Г.С. Костюка, 2020. № 1. Вип. 6. С. 29–39.
61. Шинкаренко І. Сім'я в умовах війни: психологічні, психосоціальні та психопатологічні проблеми. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Вип. 2 (121). – С. 554–562
62. Щотка, О., & Андрєєва, Я. Взаємозв'язок між задоволеністю життям та посттравматичним зростанням у аспірантів в умовах війни в Україні. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2022 №3(27), С. 64-74.
63. Яблонська Т.М. Актуальні проблеми досліджень сучасної сім'ї в Україні. *Український соціум*. 2004. № 2. С. 80-84.
64. Ainsworth M.D. Object Relations, Dependency, and Attachment: A Theoretical Review of the Infant-Mother Relationship. *Child Development*. 1969. Vol. 40, No. 4. P. 969–1025.
65. Brennan K., Shaver P. Attachment styles and personality disorders: Their connections to each other and to parental divorce, parental death, and

- perceptions of parental caregiving. *Journal of Personality*. 2000. No.66. P. 835–877.
66. Bowlby J. Attachment and loss: volume 2. anxiety and anger. New York : Basic Books, 1973. P. 326.
 67. Crowell J., Owens G. Manual for current relationship interview: State University. 4th ed. New York : Stony Brook, 998. P. 54.
 68. Fraley, R. C. A Brief Overview of Adult Attachment Theory and Research. IL: University of Illinois. 2010. No. 5. P. 1–22.
 69. Fraley R. C., Shaver P. R. Attachment theory and its place in contemporary personality research. handbook of personality:theory and research / ed. by O. John, R. W. Robins. 3rd ed. New York : Guilford Press, 2008. P. 541
 70. Hazan C., Shaver P. Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*. 1987. No. 52. P. 511–524.
 71. Li T., Chan D. How anxious and avoidant attachment affect romanticrelationship quality differently: a meta-analytic review. *European Journal of SocialPsychology*. 2012. No. 42 (4). P. 406–419.
 72. Mikulincer M., Shaver P. R. The attachment behavioral system in adulthood: activation, psychodynamics, and interpersonal processes. *Advances in experimental social psychology*. Elsevier academic press. 2003. Vol. 35. P. 53–152.
 73. Mikulincer M., Sheffi E. Situational positive affect: a test of mental categorization and problem solving. *Motivation and emotion*. 2000. No. 24(3). P. 149–174.
 74. Mikulincer M., Shaver P. Adult attachment and emotion regulation. *Handbook of attachment: theory, research and clinical applications*. ed. by J. Cassidy, P. Shaver. NY, 2016. P. 507–533.
 75. Rodriguez, L. M., Fillo, J., Hadden, B. W., Overup, C. S., Baker, Z. G., DiBello, A. M. Do you see what I see? Actor and partner attachment shape biased perceptions of partners. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 2019. No. 45(4). P. 587–602.

76. Tamaki, K., Takahashi, J. The relationship between adult attachment style and social skills in terms of the four-category model of attachment style. *International Journal of Humanities and Social Science. Tohoku Psychologica Folia*. 2013. No.3 (19). P. 84-90.
77. Woodhouse, S., Ayers, S. & Field, A. P. The relationship between adult attachment style and post-traumatic stress symptoms: A meta-analysis. *Journal of Anxiety Disorders*. 2015. No.35. P. 103-117.
78. The international encyclopedia of interpersonal communication. ed. by J. P. Dillard, J. Caughlin, D. Solomon. NY : John Wiley & Sons, 2016. Vol. 3. P. 2048